

Гмиря Тетяна Павлівна

*Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького***ПОЕТИЧНА ОСОБЛИВІСТЬ НОВЕЛІСТИЧНИХ ТВОРІВ Ю. ЯНОВСЬКОГО**

Ю. Янковський один з провідних письменників української літератури ХХ ст. Митець почав створювати творчий доробок під течію неоромантизм. Також його творах переважають яскраві герої, які розкривають себе під час динамічних подій, та розгортає перед читачами людські риси та душі. Сучасні дослідники наголошують на тому, що у художніх творах письменників ХХ століття переважає емоційна забарвленість, патетика, викривання як добра так і зла [6, с. 256].

Життя та творчість Ю. Яновського досліджувала велика кількість критиків, літературознавців, а саме Л. Багацький, М. Бажана, Н. Бернадську, В. Войтенко, Я. Голобородько, О. Гончар, Л. Кавун, М. Зеров, М. Ковальчук, В. Панченко, Л. Скрипник, Ю. Смолич та ін.

Однією з головних тем у творах Ю. Яновського була громадянська війна. Саме до цієї теми звертався він у новелі «Чотири шаблі», а потім у романі «Вершники». Особливістю подання цієї теми письменником є перш за все, сучасний та нетрадиційний підхід до зображуваного матеріалу [3, с. 125].

У повоєнні роки Ю. Яновський видав невеличку збірку новел під назвою «Земля батьків» (1944 р.). До цієї збірки увійшли такі новели: «Коваль», «Дівчинка у вінку», «Яструбок», «Комісар», «Син», «Лист до штабу», «Генерал Макодзьоба», «Дід Данило з «Соціалізму», «Школяр», «Українка» та ін. Ці новели спрямовані на юного читача, та головна ідеєю збірки є – патріотизм молодих українців у роки Великої Вітчизняної війни [5, с. 39].

Збірка «Земля батьків» насичена пафосом та перенасичена українським патріотизмом, який митець намагається прищепити кожному читачу. Наприклад, Гнатюк М. наголошує на тому, що це історія про те, як боролася дівчинка з ворогами, як тяжко було їй жити після втрати матері, вороги розірвали на воротях. Дівчина намагалась двічі тікати з полону. Оповідючи про шлях додому, дівчина говорить народних дум та історичних пісень невольницьких, навіуючи фольклор [1, с. 5].

Великою популярністю серед читачів та для вивчення у загальноосвітніх закладів надається до розгляду новела «Шаланда в морі». Митець слова заострює увагу на тому, що віє степом Мгер-трамонтан. От і зараз «трамонтан дмухав з берега, був місяць січень чи лютий, море замерзло на сотню метрів, на морі розходилися хвилі, на обрії вони були гарні з білими гривами, добігали до берега напроти вітру, вітер збивав з них білі шапки...» [4, с. 56].

У новелі час і простір дуже стисло описаний, усе відбувається дуже швидко і читач починає відчувати таку ж напругу, що й герої твору. Події відбуваються у морі й на березі мору. На перший погляд сюжет новели є простим, але дуже напружений розвиток подій. Автор намагається зосередити увагу на внутрішньому стані Половчихи: «її серце обдував трамонтан, її серце ладне було вискочити з грудей»; «вона не по-казувала перед морем страху, вона мовчки стояла на березі – висока й сувора, їй здавалося, що вона – маяк негасимої сили» [2, с. 12]. Емоції та переживання героїнацілюють читача і розвивають сюжет твору. Емоційна забарвленість, ліричні відступи, роздуми виконують у творі одну з найважливіших ролей, воно наближує новелу до жанру героїчної поеми.

В історії літератури твори Ю. Яновського вважаються шедеврами, оскільки в них автор піднімає актуальні питання тогочасної дійсності, які хвилюють читача і сьогодні. У цьому полягає велика майстерність Ю. Яновського.

Література

1. Гнатюк М. Реляція «автор-текст» у модерній новелістиці Юрія Яновського // Слово і час . 2004. № 2. С. 3-13.
2. Загрітчук А. «Моні Лізі» судився довгий вік. На відміну від творця: Історія кохання Юрія Яновського // Народне слово. 2002. 24 вересня. С. 3.
3. Плачинда С. Юрій Яновський: біогр. роман. К. : Молодь, 1986. 256 с.
4. Рудницька О. Сопререалістичний канон і новаторський естетичний пошук у романі Юрія Яновського «Вершники» // Дивослово. 2011. № 5. С. 55-59.
5. Цалик С. Іронічний вершник Юрія Яновського // Українська мова та література. 2005. № 21–23. С. 37-42.
6. Шарова Т. М., Шаров С. В. Досвід професійної підготовки студентів кафедри української і зарубіжної літератури у галузі освіти та філології. Українська література в загальноєвропейському контексті: зб. наук. пр. (2). 2019. С. 255-261.